

שמעתא עמיקתא

גליון תצ"ג | חג הסוכות | תשפ"ב | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

נערך ע"י

הרה"ג יוחנן בורגר שליט"א

מו"ץ וראש כולל הוראה בשכונת רמות ב'

הלכות מצויות לחג הסוכות

גזרה שמא ימשך אחר שולחנו

כל השלחן מחויב לסוכה

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה, או אפ"י יושב כולו בסוכה, ושולחנו חוץ לסוכה, אפ"י אם היא סוכה גדולה, גזרו חז"ל שאם אוכל שם נחשב כאוכל מחוץ לסוכה, גזירה שמא ימשך אחר שולחנו. [שו"ע (סי' תרל"ד סעי' ז) ומ"ב (סי' ק) וע"י בבוא"ה (שם) ובשע"ח (אות ז) ד"י"א שאף מה"ח חשיב כאכל בחוץ. וע"י עוד שם (ד"ה אפ"י) שהביא ראשונים דס"ל שד"ן זה נאי' דוקא ביושב בסוכה קטנה]. ודוקא אם יושב על פתח הסוכה מבפנים ולוקח מן המאכלים שערוכים לפניו על השלחן מבחוץ, אבל אם יושב בסוכה ואוכל ואינו לוקח מהשלחן כלל לא גזרו חכמים. [שע"ח (שם) בשם א"ח].

מקצת שולחנו בתוך הסוכה

אם מקצת שולחנו עומד בסוכה ומקצתו תוך הבית מותר. [מ"ב (סי' ק) ו"י"א שאפילו אם רובו בבית ובסוכה רק טפח ממנו, מותר, כי הרי מספיק בשולחן טפח. ויש מחמירים שדוקא אם רובו בסוכה לא גזרו (ומספיק אפילו במשהו יותר מחציו). [שע"ח (אות ה)].

לקחת מאכלים משולחן שמחוץ לסוכה

אם יושב על שלחן שבתוך הסוכה ולוקח משולחן אחר שמחוץ לסוכה אין חשש, כיון שאינו אלא כמוציא מתוך ארון. [הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישיבה ח"ג סי' סה ענף ה)].

מטה שמקצתה בחוץ

מותר לישן על מטה שחלקה מחוץ לסוכה (אף לדעת המחמירים לעיל שצריך רוב שולחן תוך הסוכה) אע"פ שיתכן שיתהפך בשנתו חוץ לסוכה. [מהר"ל דיסקין (קו"א סי' ה אות ז) והגר"ש זצ"ל (חוט שני סוכות פ"א סי' טו)]. ואף אם התהפך אי"צ לעוררו משנתו. [מהר"ל דיסקין (שם) וכע"ז זה במ"ב (סי' תרל"ט ס"ק מג). וע"י להלן לענין המתנגמם מחוץ לסוכה].

עבר ואכל

אם עבר ואכל בלילה הראשון של סוכות כשהשלחן היה מחוץ לסוכה, צריך לחזור ולאכול בסוכה כשרה. [ביאור הלכה (שם) ד"ה כאלו לא אכל בסוכה]. ומ"מ ברכת שהחיינו אינו מברך באכילה שניה. [ע"י ביאור הלכה (שם) ומ"ב (סי' תרל"ט ס"ק מח)].

כשהשלחן תחת סכך הפסול מדרבנן

י"א שאם נמצא השלחן תחת סכך הפסול מדרבנן אין איסור, משום שהוא גזרה לגזרה. [בכור"י (שם סי' ה) והפמ"ג (א"י ס"ק א) ומסתפק בזה]. ואם ניתן להכניס השלחן תחת הסכך הכשר אין להקל בדבר. [כה"ח (אות ה)].

שינה בסוכה כשהשלחן בבית

יש מי שאומר שבשעה שהולך לישון צריך שיהיה שלחן בסוכה (ודי אף בשלחן קטן), משום גזרה שמא ימשך אחר שולחנו כשירצה לאכול. [מ"ב (סי' תר"ג ס"ק כז). וע"י בטעם הדבר במגידים והמניח (ח"א סי' פ) בשם החפ"ז חיים. וע"י בארחות רבנו (ח"ב עמ' רכט) שהגר"ש זצ"ל הקפיד בזה]. ורוב הפוסקים מקילים בדבר. [הגר"ש"א זצ"ל (הליכ"ש סוכות פ"א הגה כ"ט 115), צ"א (ח"ח סי' כב), מקראי קדש (סוכות סי' לה) ועוד].

נשים בגזרה זו

י"א שאשה שאוכלת כשהשלחן בחוץ יכולה לברך לישב בסוכה, כי אצלה לא שייך גזרה זו שהרי מותר לה לאכול מחוץ לסוכה. [הגר"ש זצ"ל (חוט שני פ"א סי' טו)].

דפנות

כמה דפנות

אין הסוכה כשרה אלא אם יש לה ג' דפנות. [מ"ב (סי' תר"ג ס"ק ה)]. ומצוה מן המובחר לבנות הסוכה מדי דפנות. [כן משמע להדיא מהר"מ (שם סעי' ו). וכ"כ הח"י"א (כלל קמו אות ג)]. ומ"מ אין דיני מחיצה ברצפה. [רא"מ (פ"י בהעלתך במדבר י' ל"ד) וב"ח (סי' תרכ"א אות ב)].

לכמה אחד אפילו טפח

הלכה למשה מסיני שאי' מן הדפנות די לה בטפח א'. [מ"ב (סי' תר"ג ס"ק ה)]. אלא שמ"מ צריך שיהיה נראה כדופן, דהיינו אם יש לו שתי דפנות סמוכות זו אצל זו כמין "ר"י יקח דף שיש ברחבו טפח מרווח דהיינו טפח ומשורו ויעמידו ברחיק מוקום פחות מג"ט לא' משתי הדפנות וכל פחות מג"ט כלבוד דמי ונמצא שיש כאן ד"ח והוא רוב דופן מהכשר סוכה שהוא ז"ל וכדי להשלים שיעור כל הדופן עשה עוד צורת הפתח דהיינו שיעמיד קנה כנגד אותו טפח וירחיקו ממנו עד סוף הכותל שכנגדו שמחזיק ז"ט ויניח קנה מן הטפח עד הקנה שכנגדו למעלה על גביהן או אפ"י למעלה מהן ואינו נוגע בהן רק שיהיה כנגדו ונמצא שיש כאן דופן שלמה של ז"ט. [מ"ב (שם)]. וע"י עוד פרטים בזה בשו"ע סימן תר"ל.

צירוף מדרגת המרפסת לשיעור סוכה

י"א שסוכה של ו' על ו' טפחים ויש דופן שעוביה טפח דגובה עשרה שעליה מסדר שולחנו אין זה משלים לשיעור ז' טפחים, אם לא במקום שאותו הדופן והנשר שעליה חזק וקבוע ולמעלה יש גובה י"ט טפחים להקל שחושבים קרקעית הסוכה מגיע עד ראש אותו הדופן כיון שיכול לסמוך במסמרים בל ימוט ולישב על השלחן שיש למעלה ממנו הכשר סוכה שהוא חלל שבעה על שבעה בגובה עשרה. [שע"ח (סי' תרל"ד אות ג) ובכור"י (שם סי' ק) בשם דבר שמואל ח"י (ר) וכן הביא הכה"ח (סי' תרל"ד אות ג). והדבר שמואל שם סיים שלמעשה לבו נקף קצת בהיתר זה. ובשבת הלוי (ח"ח סי' קמה) מיקל בזה לכתחלה]. ולמעשה אין להקל אם המדרגה גבוהה מהקרקע ג"ט לצרפה להשלים שיעור ז"ט, ואין לשבת על גבה [הו"י"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' רכ) והגר"ש זצ"ל (חוט שני סוכות פ"א סי' טו)], אם לא בשעת הדחק. [הגר"ש"א זצ"ל (סוכה כהלכתה פ"ו אות ז-2)].

דופן שאינו מגיע לסכך

דופן שגובהו י"ט שאינו מגיע לסכך אמרינן גוד אסיק ודופין וכשרה. והדין כן אף אם היא גבוהה ז"ט ומשורו והעמידים בפחות מג"ט סמוך לארץ. [שו"ע (סי' תר"ג ס"ט) ומ"ב (שם)].

כשאין הסכך מכוון נגד הדופן (גוד אסיק ולבד)

אם אין הדופן מגיע לסכך (אלא מדין גוד אסיק כנ"ל) וכנגד הדופן יש סכך פסול פחות מארבע אמות (שאינו פוסל הסוכה משום דופן עקומה) פסולה (אם אין ג' דפנות אחרות חוץ ממנה). [שו"ע (סי' תרל"ב סעי' א) ומ"ב (סי' ק) וד"י תרל"ג ס"ק ב]. ובטעם הדבר ע"י במ"ב (סי' תרל"ג ס"ק ב) וע"י עוד בשפת אמת (ריש סוכה) החילוק בין אהדא להא לדליל דאמרין גוד אסיק ולבד. ויש מכשירים.

[מ"ב (שם) בשם י"א]. ויש להחמיר. [משמעות המ"ב (שם)].

מצות ישיבה בסוכה

מצות ישיבה בסוכה

נצטוונו בתורה לישב בסוכות כדי שזכור נוראותיו ונפלאותיו דכתוב בסוכות תשבו שבעת ימים וגו'. [שו"ע (סי' תרכ"ה) ומ"ב (סי' ק)]. ומצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה וישן ומטייל ודר בסוכה כל ז' הימים, כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה. [שו"ע (רמ"א) סי' תרל"ט סעי' א]. ומ"מ עיקר ישיבת הסוכה הוא אכילה שתיה ושינה. [מ"ב (סי' תרכ"ז ס"ק ב)]. ויעויין להלן הפרטים בזה.

בניית סוכה

מצות בניית הסוכה

י"א שמלבד מצות אכילה בסוכה יש מצוה מן התורה בבניית הסוכה. [שאלות (שאלתא קסט אות א), רש"י (מכות ח. ד"ה השתא נמי), אב"י (סי' תנט אות ז) ועוד]. ויש סוברים שאין זה אלא הכנה למצוה. [רמ"ב (פאר הדור סי' טא)]. והעיקר כדעה השנייה. [כן מוכח מהביאור הלכה (סי' תרנו ס"ד"ה אפ"י מצוה עוברת). וכן מבואר במנחת אלעזר (ח"ד סי' נה ד"ה והנה נפלאות)].

מצוה בו יותר מבשלוחן

אף לסוברים שאין מצוה ממש בבניית סוכה מ"מ אמרינן בה מצוה בו יותר מבשלוחן, וע"כ עדיף שיעשה בעצמו ולא ע"י שליח, וע"כ"פ יניח הסכך בידו כי הוא עיקר בניית הסוכה. [קהילות יעקב (הליכות והנהגות ע"מ פא) וכה"ח (סי' תרכ"ה אות יא)]. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון ע"ג.

זמן בנייתה

מצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור, משום מצוה הבאה לידו אל יחמיצה וכדי לצאת ממצוה למצוה. [רמ"א (סי' תרכ"ה וסי' תרכ"ד סעי' ה)]. וביום המחרת יעשה כולה. [מ"ב (סי' תרכ"ד ס"ק יט וסי' תרכ"ה ס"ק ב)]. ומי שאין מדקדק בזה עכ"פ ביום המחרת אחר יציאה מביהמ"כ יתחיל ויגמור כולה אם אפשר. [מ"ב (סי' תרכ"ה ס"ק ב)].

בערב שבת

מותר לבנות הסוכה בערב שבת. ואם בידו לבנותה במוצ"ש י"ל שמותר לו לבנותה רק עד חצות (סי' תרכ"ה ס"ק ב)], כלומר עד זמן מנחה גדולה. [ע"י שו"ע (סי' ר"א סעי' א) שהביא בשם י"א ראשון עד מנחה גדולה ובשם י"א שני הבאי עד זמן מנחה קטנה. וכ"כ המ"ב (סי' ק) א] שמנחה גדולה היינו בשש ומחצה ומנחה קטנה תשע ומחצה]. והסומך לבנותה עד זמן מנחה קטנה לא הפסיד. [מ"ב (שם) וביאור הלכה (שם) על סעי' א ד"ה ויש] ושע"ח (סי' תקלא אות ב)].

לנאותה

ראוי ליפות הסוכה בקרמין וסדינין ולתלות בה פירות וכדו'. [מ"ב (סי' תרל"ח ס"ק יא)].

סוכה עשויה לשם צל (ולא לשם מצוה)

סוכה, אע"פ שלא נעשית לשם מצוה, כשרה לכתחלה, והיא שתהיה עשויה לצל (להגן משרב או שמש ולא לצניעות בעלמא). וע"כ סוכה שעשאה עכו"ם לצל כשרה. [שו"ע (סי' תרל"ח) ומ"ב (שם)]. ומ"מ מצוה לחדש בה דבר לשם החג (כדלהלן). [מ"ב (סי' תרל"ז ס"ק ד)].

סוכה ישנה

סוכה ישנה, דהיינו שעשאה לשם צל קודם שיכנסו ל' יום שלפני החג, כשרה. ומ"מ אם אפשר לכתחלה יחדש בסכך דבר לשם החג, דהיינו שיניח בה סכך מעט כטפח על טפח מרובע במקום א' (וטפח על טפח כדי לרבע יש מח' אם מועיל), ואם החידוש על פני כולה, מספיק אפ"י משהו. ואם עשאה לשם החג, אפ"י מתחלת השנה, כשרה בלא חידוש. [שו"ע (סי' תרל"ח) ומ"ב (סי' ק-ג) ושע"ח (אות ח)]. ולא מועיל מה שחידש בה דופן רביעית וכדו', אבל אם חסר לו גם דופן שלישית מועיל, דבלא זה לא היה יכול לקיים מצות סוכה, ועדיף מחדש מעט בסכך. [שע"ח (אות ז)].

עף הסכך והזרז ע"י הרוח (סוכה שנעשית ממאליה)

סוכה שנעשית ממאליה פסולה. [שו"ע (סי' תרל"ה סעי' א)]. וע"כ אם נפל סכך על הסוכה ע"י רוח הסוכה פסולה כיון שלא הונח לשם צל. וכן הדין אם הונח לשם צל אלא שהעיפה אותו הרוח עד שהתגלתה הסוכה לגמרי ושוב החזירתו למקומו. [שבת הלוי (ח"י סי' ק אות א) והגר"ש"א זצ"ל (ח"ב פכ"ה אות לד)]. אלא שאם הסכך לא עף הצידה אלא רק התרומם באויר ע"י הסוכה וחזר ונח במקומו כשרה, כיון שגם כשהיה באויר לא הופקע מלהיחשב סכך (כעין דין דחבטו רמל). [שבת הלוי (שם)].

גודל הסוכה

גובה הסוכה

סוכה שאין בגובה החלל שלה מן הקרקע עד הסכך עשרה טפחים (מטר אחד), פסולה. [שו"ע (סי' תרל"ג סעי' ח) ומ"ב (סי' ק)]. וכן אם החלל גבוה מכו' אמה, פסולה. [שו"ע (שם) סעי' א)].

שיעור הסוכה

גודל הסוכה הוא לפחות שבעה על שבעה טפחים [שו"ע (סי' תרל"ד)], שזהו השיעור שמחזיק ראשו ורובו של אדם ושולחן טפח. [מ"ב (סי' ק)]. ומ"מ אין לה שיעור למעלה. [שו"ע (שם)].

שבעה על שבעה כדי לרבע

בין באורך ובין ברוחב לא יחסר משבעה טפחים וע"כ אם בצד אחד יש פחות משבעה טפחים יפסול ארוך הרבה יותר, פסולה. [מ"ב (שם) ס"ק א)].

אם יש בה שבעה על שבעה, ונתן בה בגדים וממעטים אותה משבעה על שבעה, פסולה [שו"ע (שם) סעי' ג)], כי על ידי זה אינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו. [מ"ב (סי' ה). וע"י

בביאור הלכה (שם) ד"ה אותה משבעה) שכת' הטעם בזה כי איסור ליטול כל ז', ולפ"י כתי' שם הדין דהתנה דאינו בודל כל ביהמה דמותר ליטול כדלקמן, אינו מנעט. וע"י במש"ב לזמן סימן תרל"ט סי"ג שכת' צ"ע בזה, ע"כ.

וע"י (ד"ה בגדים לנאותה) שכת' בשם הפמ"ג שמתפקע שאלו מה ממעטיין מן הצד הוא רק מדרבנן.

כלי תשמישו

י"א שכלי תשמישו לא ממעטים מהצד. וצ"ע למעשה. [ביאור הלכה (שם)].

כשנגדו יש אויר דוספך פסול (**לבוד דוּפּן עקומה**)

אם הדפנות מגיעות לסכך ויש אויר פחות מגייט וסכך פסול המכשיר הסוכה משום דופן עקומה כשרה כי אומרים לבוד דוּפּן עקומה. [מייב (סיי תרלב סייק ז)]. ויש מחמירים בה.
עני בחזו"א (אוי"ח סי' ע' סייק ז) שכתב לוי שידך לא שידך אין הדפנות מגיעות לה, או שאין הסכך מגיע לה. והגרני"ק זצ"ל (חוט שני סכות עמי ריט). ועיי בשו"ה הלכות (סיי תרלב אות ב)].

מזונן שעיל הסכך

סוכה הסמוכה לקיר בנין ומזגן מפסיק ביו הסכך לקיר, אלא שהמזגן מונח במרחק פחות מגייט מהקיר, כדי להחשיב את הקיר כדופן הסמוכה צ"ל לבוד ואח"כ דופן עקומה. לדעת המחמירים לעיל שלא אומרים דו"ע ולבוד, צריך למלאות חלל האויר שבין המזגן לקיר. [הגרני"ק זצ"ל (חוט שני סכות עמי ריט)].

מחיצה שנעה ונדה ברוח

מחיצה שנעה ברוח

מחיצה שרוח המצויה מנידה אותה, אפילו אין בכח הרוח להפיל אותם לגמרי רק שעיי הרוח הולכת המחיצה באהא אינה מחיצה. [מייב (סיי תרל סייק מח)]. ואף אם זה קצת אינה נחשבת מחיצה. [משמעות המייב הני"ל. וכן דעת המבכנות יעקב (אוי"ח קב), הבנין עולם (אוי"ח סי' ג) והיד אליהו (ח"א סי' יא)]. ויש מקילין שאין מחיצת סוכה נפסלת עד שתהא מוגבהת מהקרקע או שהרוח מפרידה שלשה טפחים. [חזו"א (אוי"ח סי' ע' סייק ו). ועיי בעמק ברכה (פומרנצייק עמי עח)]. ויש להחמיר בדבר. [הגרשז"א זצ"ל (הכ"כ"ש (סוכות פיז אות א) והגרש"א זצ"ל (הערות סוכה כד.). וכן דעת הגא"מ (אוי"ח ח"ה סי' מ אות ב), ועיי"ש דבכה"ג המחיצה נפסלת לענין סוכה כי בעינן כעין תדרוג, ומיי"מ דעתו שאם אף בלא קשירה מלמטה לא היתה המחיצה זה ג"כ כשרה היא ואי"צ לחוש שמא ינתק]. ועל כן יש להזהר משימוש במחיצות בד . [עני' במועדים וזמנים (ח"א סי' פד) שיצא לחדש שאם קושר הבד כדבעי תו אין לחוש לנדנד המחיצה באופן הרגיל. ועיי עוד בשלמת חיים (סיי שנב-ג)].

כשרוב המחיצה יציבה

אם רוב המחיצה יציבה ואינה מתנדנדת אפשר שהיא כשרה לדופן, גם כשמתנדנדת במיעוטה. [עני' בחזו"א (אוי"ח סי' נב סייק מז) וספר הסוכה (פ"ו אות ז)]. ואם באמצע הדופן נוצר שקע עמוק עיי' הרוח שהוא נע ונד, אם רוב הדופן יציבה כשרה, בתנאי שיהיה רוב חלק התחתון של הדופן בשיעור גובה יי"ט ורוחב זע"ז. [ספר הסוכה (מילואים פ"ו אות ז)].

מחיצות שבהצד מגינות מפני הרוח

אפילו עומדת בבית שאין שם רוח כלל לא נחשבת מחיצה. [מייב (תרל סייק מח)]. ויש מקילים. [באר היטב (סיי תרל אות ג) בשם הלכות קטנות (ח"ב סי' ג). וכן דעת הבית השואבה (דיני דפנות אות נח). וכן מצדד החזו"א (אוי"ח סי' נב סייק ז)]. ועיי בעמק דבר (סוכה יט) ביאור המח' בזה].

מה בכלל רוח מצויה

רוח מצויה היא רוח שמצויה באותה עונה. [הגרני"ק זצ"ל (שם פ"ד סייק א)]. ואם הסוכה עומדת במקום גבוה, כגון על גג בנין, אם אינה יכולה לעמוד ברוח המצויה שם אלא ברוח המצויה בקרקע פסולה. [הגרשז"א זצ"ל (נטעי גבריאל סוכות פ"ו הגה יב)].

כשקושר המחיצות

אין לעשות מחיצות הסוכה מיריעות או מחצלאות דקים שהרוח מנענעתם, ואע"פ שקשרן ביתדות, כי יש לחשוש שמא יתנתקו ולאו אדעתיה והוי"ל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה. [שוי"ע (סיי תרל סעי ז)]. ואף מחיצה א' מגי המחיצות אין לעשות באופן זה. [מייב (סייק ג)]. ובדיעבד שכבר קשרם הסוכה כשרה. [כן משמע מלשון השו"ע (שם). וכי"כ הערה"ש (אות לב)]. ולכתחי' מלבד היריעות יעשה ג' דפנות מקנים סמוכים פחות מג"ט. [שו"ע (שם), בכורי"ט סייק ד (וכס) ומייב (סייק גא)].

כשקושרם היטב

י"א שאין לאסור אלא כשקושר רק למעלה וכדו', אבל אם קושרם למעלה ולמטה ובצדדים אין לחוש שינתק, ועי"ז סומכים הנוהגים להקל בזה. [מועדים וזמנים (ח"א ססי' פד)]. וכמו כן י"א שעיי' אזיקונים מפלסטיק אפשר לקשור לכתחלה כיון שאינם יכולים להיפתח. [הגרני"ק שליט"א (תורת המועדים אות יד). ועיי באג"מ (אוי"ח ח"ה סי' מ אות ב)].

כשהסוכה במקום מוקף מחיצות

אם הסוכה במקום מוקף מחיצות אין לחוש לשמא יתנתקו. [תוספת שבת (סיי שטו סייק ז)].

דפנות ע"י לבוד

דפנות משתי או ערב

מותר לעשות דפנות הסוכה בקנים שמעמידם פחות פחות מגייט רחוק זה מזה, ודוקא אם עושה כן ד' דפנות לסוכה, אבל כשאין רוצה לעשות רק ג' דפנות בעינן שתי מחיצות משמוכות זה לה דהוה שלמות והשלשית יכול לעשותה אפילו טפח (כמבואר דינו לעיל). [מייב (סיי תרל סייק ז)]. וי"א שאף ג' מחיצות מועיל מחיצה ע"י לבוד כני"ל. (אבל לא אם עושה רק שתיים). [ערה"ש (אות לב)]. ובכל אופן אם יש לו רק סוכה כזו ישב ויברך עליה. [שבה"ל (ח"ט סי' קמ אות ה)].

דפנות משתי ערב (פורנים וכדו')

אם המחיצות הם משתי ערב עיי' לבוד חשיב מחיצה גמורה. ואף כשקנה א' לרוחב אף שהכל שתי או ערב יש מצדדים דחשיב עיי"ז שתי ערב. [פמ"ג (אוי"ח סי' שסג) ושעה"צ (סיי שם אות ב)]. ויש חולקים וטי"ל שצריך בכל ג' טפחים קנה אחד ברוחב וא' באורך. [חזו"א (סיי עד סייק ז), ועיי"ש דעתו שאין לצרף דעת הפמ"ג הני"ל אפיי לספק אחר]. ולמעשה במרפסת שיש מעקה וסורגים כני"ל ברוח השלישית, יש לסמוך להקל ולצרף הסורגים כדופן. [שבת הלוי (ח"ה סיי קלח וח"ז סי' מו) וכת' שאעפ"י שבדרי הפמ"ג הם חידוש בהלכה מ"מ ראויים להדרים לצרפם לעוד ספק, בפרט אם המחיצה היא ממין חזק ביותר, עיי"ש].

כשיש מחיצה תוך ג"ט

אם יש מחיצות שתי ובסמוך לו בתוך ג' י"ט יש מחיצה ערב חשיב מחיצת שתי ערב והסוכה כשרה. [חזו"א (סיי עד סייק ז)].

מנהג לעשות דפנות שלמות

נהגו לעשות מחיצות שלימות ולא עיי" עצות של לבוד וצה"פ. כי אין הכל כקאיין בדיון המחיצות. [רמ"א (סיי תרל סעי ה) ומייב (סייק כח)], ועוד דלמצוה מן המובחר בעינן שיהיה ג' דפנות הסוכה סתומות ולא יהא מקום פתוח אלא מקום הפתח בלבד. [מייב (שם)].

ד' דפנות שאינן שלימות או ג' שלימות

מי שאין לו כדי צרכו למחיצות, עדיף לעשות ג' מחיצות שלימות, מדי' שאינן שלימות.

[רמ"א (סיי תרל סעי ה)].

לסדר המחיצות לפי סדר של כל שנה

יש שנהגו לסמן מחיצות הסוכה כדי לראות סדר עמידתן, שלא ישנה משנה לשנה. [באר היטב (סיי תרל סייק ז) בשם מהרי"ל בשם מהרי"ש]. ואין המנהג הפשוט להקפיד על זה. [בכורי"י (סיי תרל סייק טז) וביאור הלכה (סיי תרל על סעי ה ד"ה לעשות). ועיי בזה ברב פעלים (ח"ב רס"י כ)].

דפנות קודם לסכך

דפנות קודם לסכך

אין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות. [רמ"א (סיי תרלה)]. ובדיעבד אם עשה קודם יש מכשירים, והרבה חולקין ודעתם שאף בדיעבד פסול. [מייב (סייק ז). והשבת הלוי (ח"ו סי' נו וח"ח סיי קמו) נוטה להקל בדיעבד]. ועל כן אין להקל אם לא בשעת הדחק שאין לו סוכה אחרת.

עשה טפח

אם עשה מחיצות טפח באורך כל הסוכה סמוך לסכך ונתן עליו הסכך, ואח"כ גמר המחיצות, כשרה כי נמצא מוסיף על האהל שהיה מעיקרא, שכל שיש מחיצה טפח מקרי אהל ושם סוכה על הסכך. [רמ"א (שם) ומייב (סייק יא)]. וי"א שצריך להיות תוך גייט סמוך לסכך. [הגרשז"א זצ"ל (הכ"כ"ש פי"ח הגה טז) והגרני"ק זצ"ל (חוט שני סכות עמי רא). דעת הגרש"א זצ"ל (סוכה

כהלכתה הוספות לעמי 67) שאף אם הטפח נמצא על הארץ ואינו סמוך לסכך הסוכה כשרה].

עשה דופן אחת שלמה

י"א שאפשר שאף אם רק עשה דופן אחת באורך ז' טפחים או עכ"פ באורך כל הסוכה מועיל להניח הסכך ואח"כ לסייג שאר הדפנות. [פמ"ג (סיי תרלה מייז סייק ח). והמייב לא הביאו]. וי"א שצריך ג' דפנות לפני שמניח הסכך. [בכורי"י (סיי תרלה ס"ח)].

התחלת הנחת הסכך מדופן הפרוצה

המתחיל להניח הסכך כלפי הדופן הפרוצה, לא חשיב כהניח הסכך לפני הדפנות, וכן אם התחיל להניח הסכך באמצע, כיון שבדרך זו רגילים לעשות אהל שפיר נקרא דרך עשיה לשם אהל. [הגרשז"א זצ"ל (מנח"ש תי' סי' נו אות ד), עיי"ש הוכחתו].

נפלו הדפנות אחר שהונח הסכך

אם נפלו דפנות הסוכה לאחר הנחת הסכך מותר להחזירן בלא להגביה את הסכך מעל הסוכה, כיון שעמשו מתחלה כדיו. [רב פעלים (אוי"ח ח"א סי' לד) הכ"ח (אות יח)]. ואף אם החליף אותם באחרות יש מקילין. [שבט הלוי (ח"ו סי' נו)]. וי"א שהדבר לא יצא מידי מחלוקת. [הגרצ"פ זצ"ל (מקראי קדש סוכות ח"א סי' יא)]. ומיי"מ אף למקילין היינו כשנפלו לאחר כניסת החג אבל אם נפלו לפני כן צריך להכשיר הסכך. [רב פעלים (שם) ובעל הר צבי (שם)].

דפנות מתריסים שהיו פתוחים והניחו עליהם הסכך

סוכה שדופנותיה הם תריסים, י"א שלכתחלה צריכות להיות סגורים בשעת הנחת הסכך.

[שבט הלוי (ח"ח סי' קמו)].

פתחיה וסגירת תריסים המשמשים כדפנות

סוכה שדופנותיה הם תריסים וכדו' אחר שהונח סכך כדיו מותר לפותחם ולסוגרם ואין בזה משום תעשה ולא מן העשוי. [שבט הלוי (ח"ח סי' קמו)].

חובת מזווה

סוכה פטורה ממזווה. [מייב (סיי תרכו סייק כא)]. ואף לא נהגו להחליף מקום מזווה קיימת בחצר וכדו' מחמת הסוכה. [עני' במייב (שם)]. וכן דעת הגרני"ק זצ"ל (חוט שני סוכה עמי רד), הגרש"א זצ"ל (אשרי האישי ח"ג פכ"ד אות טז) ושבת הלוי (ח"ב סי' קג)].

סכך כשר

גידולי קרקע

דבר שמסככין בו, צריך שיהיה צומח מן הארץ, תלוש ואינו ראוי לקבל טומאה. אבל דבר שאינו צומח מן הארץ, אע"פ שמתגדל על הארץ ואינו מקבל טומאה, כגון עורות של בהמה שלא נעבדו, שאינם מקבלים טומאה, או מיני מתכות, אין מסככין בהם, [שו"ע (סיי תרכט סעי א) ומייב (שם)], כגון חתיכות שלמת שלא נעשו מהם שום כלים שעדיין אינם מקבלין טומאה (ואף לידוסים ג"כ מן הארץ. [מייב במייב (שם)]. וכן אין מסככין בעפר [רמ"א (שם)], כי צריך דוקא שיהיו צומחין מהקרקע ולא קרקע ממש. [מייב (שם)].

דבר המקבל טומאה

דבר שמקבל טומאה, כגון שיפודין וארוכות המטה וכל הכלים, אין מסככין בהם. ואפי' אם נשברו, שלא נשאר בהם שיעור קבלת טומאה. [שו"ע (סעי ב)]. כיון שפעם א' היו ראויין לקבלת טומאה גזרו בהן חכמים שלא לסכך בהן לעולם. [מייב (סייק ח)].

מקבל טומאה מדרבנן

אפי' מידי דמקבל טומאה רק מדרבנן אין מסככין בו. [מייב (שם סייק ז)]. אכן אותן הכלים שאפילו בשלמותן לא היו מקבלין טומאה אלא מדרבנן אם נשברו מותר לסכך בהן. [מייב (סייק ח ועיי סייק ז)].

הכלים של פשתן וכדו'

חבלים של פשתן פסולים לסיכוך (אבל של גמי ושל סיב, כשרים). [שו"ע (שם סעי ח)]. אף שאין מקבלין טומאה שאינם כלי מיי"מ נשתנה צורתן ואינו נראה כגידולי קרקע ופשוט שה"ה בחבלים של קנבוס. [מייב (סייק יא)].

מחצלות

מחצלת של קנים וקש וכדו' העומדת לשכיבה ומקבלת טומאה אין מסככין בה, אא"כ עשאה לסכוך [שו"ע (סעי יז)], דהיינו שרוב בני אותה העיר עושין אותה לסיכוך. ובמקום שנהגו לקבוע מחצלאות בגגין כעין תקרה, אין מסככין בהם. [רמ"א (שם)].

קיינים

סכך הנקרא קייננס, וכן מחצלאות עשויות מענפים, כשרים לסיכוך כי אין הדרך לעשות בקנים תקרות, משא"כ בנסרים. [שבט הלוי (ח"ו סי' עד וח"יי סי' צד) והגרש"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"א סיי סב ואשרי האישי ח"ג פכ"ה אות ז)].

מהצלת עשוייה מקנים המהוברים ע"י חוט שאינו ראוי לפיכוך

אם החוטים שמחברים את ענפי המחצלאות עשויים ממין הפסול לסיכוך, י"א שהסכך כשר. [הגרשז"א זצ"ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות ז). וכן מצדד השבת הלוי (ח"ו סי' עד)]. וי"א שנחשב מעמיד את הסכך בדבר המקבל טומאה שאין לעשות כן לכתחלה (כמבואר להלן). [קובץ תשובות (ח"א סי' סג)].

נכרים

אסרו לסכך בנסרים שרחבן ארבעה טפחים, אפי' הפכך על צדן שאין בהם ארבעה. ואם אין ברחבן ארבעה, כשרים, אפילו הם משופים שדומים לכלים, ומיי"מ נהגו שלא לסכך בהם כלל. [שו"ע (שם סעי יח)]. ומיי"מ יש מקומות שנהגו לסכך עיי' קורות עץ דקות "פלפונים" משתם דקים ורוחבם פחות מטפח. [שלמת חיים (סיי שמיא-שמט), הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש סכות פי"ח אות ג והגה 6) הגא"מ (אוי"ח ח"ה סי' מ אות ח)].

בשעת הדחק

בשעת הדחק שאין להם במה לסכך משככין בנסרים אפי' כשיש בהן ד' טפחים ומברכים על הישיבה בסוכה. והי"ה בכל דבר שאסרו חז"ל משום גזירה, בשעת הדחק מסככין בהם, אכן לענין ברכה הדבר תלוי במח', וסב"ל. [מייב (סייק ג)].

מעמיד

י"א שלכתחלה אין להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה יבוא לסכך בו, אכן בדיעבד או שאין לו שאר דברים לסכך בהם מותר להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה. [מייב (סיי תרכט סייק כב) בביאור דעת השו"ע והרמ"א (שם)]. ואף אם כבר העמיד הסכך ע"ג דבר המקבל טומאה חשיב בדיעבד ומותר לישב בסוכה זו לכתחלה. [משמעות המיי"מ (שם) ע"פ החי"א (כלל קמו אות ט), וכי"כ הגרי"ז (אות יג). וכן מצדד הבכורי"י (סיי תרכח סייק ח)].

מעמיד דמעמיד

יש מי שאומר שיש להזהר אף ממעמיד דמעמיד, ועל כן לכתחלה אין לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל שהן מקבלין טומאה. [חזו"א (סיי קמג סייק ב)]. אולם רוב הפוסקים חולקים שאין לחוש למעמיד דמעמיד. וכן עיקר. [שו"ע (סיי תרכט סעי ח) ונו"כ, חלקת יעקב (אוי"ח סיי רכא) ומנח"ש (דפוס ישן ח"ב סי' מז)].

מעמיד מחובר לקרקע (**הנחת הסכך על מנסרת גגון מתכת**)

מותר (העמיד הסכך על כותל אבנים (אנ״פ שפסולים לסיכוך) משום דלא שכיח שישכך בהם. [מ״ב (סי תרכט ס״ק כב). והזווזיא (סי קמג ס״ק ב ד״ה ולסמוך) כתי שאפי׳ אם נותן חוטי ברזל בתוך הכותל לית לו כה כיון שעיקר הכותל של אבנים ועפר וטיט, וגם הברזל אינו נראה וגם הכותל עומד בעצמו ואין הברזל רק לחזק שלא יפול ע״י הכאה ותנועה]. אבל דבר מחובר לקרקע שהדרך לסכך בו, כגון מסגרת של גגון העשוי ממתכת, יש בו משום מעמיד. [מנח״י (ח״ד סי מוח).]

הנחת הסכך על מוטות של עץ המונחים על ברזלים

שפוד של עץ המונח על שפוד של ברזל (מקביל), יש בו משום מעמיד כיון שסוף סוף נראה כמונח על הברזל. [הגרשוזיא זצ״ל (מנח״י דפוס ישׁ ח״ב סי מו אות ג) והגרצ״פ זצ״ל (מקראי קדש ח״א סי כא) כי אם יסיר המעמיד הכשר, הסכך ישאר עומד אלא שירד על המעמיד הפסול ומשמע מדבריו דהטעם הפסול כי בכה״ע חשיב הכל כמו של תחתון והוא המעמיד].

סכך פסול מדרבנן

סכך פסול מדרבנן מותר להעמיד עליו. [ביאור הלכה (רסי׳ תרל ד״ה כל הדברים). ואנ״פ שבמ״ב (סי תרכט ס״ק כה) נקט דאין מסככין בדברים שמקבלים טומאה מדרבנן, עיין בפמ״ג (סי תרכט א״א ס״ק יא) דיש לחלק בין פסול של קבלת טומאה לשאר דברים שאינן ראויים לסכך בהם מדרבנן].

דבר המקבל טומאה מדרבנן

אין להעמיד אף בדברים שמקבלים טומאה מדרבנן. [מ״ב (סי תרכט ס״ק כח)].

שאר פסולים

אין להעמיד אף בשאר דברים שאין מסככין בהם אף אם אין מקבלין טומאה, כגון ניילון וכינור״. [מנח״י (ח״ד סי׳ מה אות ב), שבת הלוי (ח״ו סי׳ עד), הגרשוזיא זצ״ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות לד) והגרניק זצ״ל (חוט שני סוכות עמי ריב ס״ק ג). ויש מי שמיקל בשאר פסולין. [מהר״ייל דיסקין (כתבים סי נו). ועיי בחזו״י (שם ד״ה במלחמות) שצידד להתיר להעמיד את הסכך ע״ג אילן מכיון שאינו מין פסול ופסולו הוא רק מחמת מחובר. ועיי להלן לענין להעמיד על סכך גזול].

דבר גזול

להעמיד הסכך ע״ג דבר גזול יתכן שפוסל את הסוכה אף בדיעבד כיון שפסול גזול חמור יותר. [ביאור הלכה (סי תרלו ע׳ סעי ג ד״ה ואם). ועיי באנ״מ (אוח ח״א סי׳ קפא)].

קשירת הסכך עם אזיקונים

אין לקשור הסכך בדברים שיש בהם משום מעמיד. [מ״ב (סי תרכט ס״ק כו)]. ועל כן לכתחלה אין לקשור הסכך ע״י אזיקונים העשויים מפלסטק. [הגרניק זצ״ל (חוט שני סוכות עמי רז)]. ויש מי שמחמיר שלא לקשור הסכך כלל. [אבן ישראל (ח״ח סי׳ מד) משום שיש לחוש לשיטות דס״ל דסכך אין לעשותו קבע].

כשהסכך עומד אף בלא אמצעות המעמיד

אם הסכך עומד אף ללא המעמיד אין חשש. [חוז״א (סי קמג ס״ק ב ד״ה ולכן) לענין מעמיד דמעמיד ומסתבר שה״ה לענין מעמיד לחוד. והשגׁת הלוי (ח״ו סי׳ עד) מסופק בדין זה].

אוויר

פחות משלשה טפחים

סכך שיש בו אוויר פחות מג׳ טפחים המפסיק הסוכה לשתים, הסוכה כשרה, שהאוויר מצטרף להשלים הסוכה. ומ״מ אין ישינים תחתיו [שו״ע (סי תרכב סעי ג)], כשהאוויר הולך על פני לא הסוכה, או שיש בו כדי לעמוד בו ראשו או רובו. [רמ״א (שם) ומ״ב (ס״ק יב)].

שלשה טפחים

אוויר, בין בסוכה גדולה בין בסוכה קטנה, בין באמצע בין מן הצד, פוסל בגי״ט. [שו״ע (סי תרכב סעי ג)]. והיינו דוקא שהפסיק הסוכה לשנים ולא נשאר שיעור הכשר סוכה עם דפנות במקום א׳ (כלומר שהסוכה היה לה ג׳ דפנות וסכך הפסול או האוויר הולך ע״פ ארכה ולכן נפסול כל הסוכה דליכא בכל צד אלא דופן ומחצה), אבל אם נשאר שיעור סוכה במקום א׳ (כלומר שהפסול או האויר להחבה ונשאר שיעור סוכה במקום א׳ לצד דופן האמצעי של הסוכה), המקום ההוא כשר. ופעמים אף חלק החיצון שמבחוץ ג״כ כשר בין בסכך פסול ובין באוויר כגון שמחובר מן הצדדין ואז מצטרף הפנימי והחיצון להכשר סוכה, דהיינו אפי׳ אין בפנימי לבד שיעור הכשר סוכה. ומ״מ אותו חלק של אוויר או סכך פסול אין לישב תחתיו כמו״ע. ויש שמפקפק שלא מצרפים הפנימי והחיצון להכשר סוכה. [רמ״א (שם) ומ״ב (ס״ק יג – יד וט)].

צירוף סכך פסול ואוויר

סכך פסול פחות מארבעה, ואוויר אצלו פחות משלשה, אין מצטרפים לפסול הילכך אם אוויר שלשה במקום אחד, אפילו מיעטו בסכך פסול, כשר. והי״ה לסכך פסול בארבעה טפחים בסוכה גדולה ומיעטו בין בקנים ובין באויר. [שו״ע (סי תרכב סעי ג) וביאור הלכה (שם ד״ה הלכך)]. והניי מילי בסוכה גדולה, אבל בקטנה שאין בה אלא שבעה על שבעה, אם יש בין שניהם שלשה טפחים מצטרפים לפסול. [ועיי הטעם בדבר במ״ב (סי יז-יח)].

סכך פסול ב׳ טפחים, ועוד סכך פסול ב״ט, ואוויר מופסיק ביניהם

אם יש סכך פסול ב׳ טפחים, ועוד סכך פסול ב׳ טפחים, ואוויר פחות משלשה מפסיק ביניהם, יש להסתפק אם שני הפסולים מצטרפין לפסול הסוכה. [שו״ע (סי תרכב סעי ד)]. ולכן אם אפשר לתיקן יתקן, ואם לא יתקן ואין לו סוכה אחרת ישב בה ולא יברך דספק ברכות להקל. [מ״ב (ס״ק יט)]. מיהו אם אין בפסולים ז׳ לא אמרינן שיהא חשוב כסתום מחמת לבוד דלא אמרינן לבוד להחמיר. [מ״ב (ס״ק כ). ועיי בשעה״צ (אות טז) שפירש דנהי דאמרינן שיהא חשוב כאילו שניהם סמוכים זה לזה, מ״מ לא אמרינן שיהא כמופרד וסתום בסכך פסול].

ישיבה תחת סכך פסול

מתי סכך פסול פוסל את הסוכה

סכך פסול פוסל באמצע הסוכה בדי׳ טפחים על די׳ טפחים (מרובע), אבל פחות מדי״ט הסוכה כשרה. מן הצד, אינו פוסל אלא בדי׳ אמות, אבל פחות מדי׳ אמות, כשרה, דאמרינן דופן עקומה. [מ״ב (שם ס״ק ג). ופמ״ג (סי תרכב א״א ס״ק ד)].

סוכה קטנה

כל זה בסוכה גדולה שיש בה ז׳ טפחים על ז׳ טפחים מלבד מקום הסכך הפסול, אבל בסוכה קטנה, שאין בה אלא ז׳ על ז׳, בין באמצע בין מן הצד, בגי״ט פסולה, בפחות מג׳ כשרה, וישינים תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור. [שו״ע (סעי א)].

שינה ואכילה תחת סכך פסול

י״א שאף שפחות מדי׳ טפחים הסוכה כשרה (בסוכה גדולה), מ״מ תחת אותו המקום אסור לישון ולאכול (ואף באופן שהוא דופן עקומה) אא״כ אותו המקום הוא פחות משלשה טפחים, וכן יש להחמיר לכתחלה. [מ״ב (שם ס״ק ג)].

סוכה תחת עץ / חבלי כביסה

סוכה תחת בנין או עץ

אין לעשות סוכה תחת בית או אילן. [רמ״א (סי תרכו סעי א)]. כי צריך שתהא הסוכה תחת אוויר השמים. [מ״ב (א״א)].

כשהמתו מרובה מצלתו

י״א שדוקא באילן שצלתו מרובה מחמתו אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה פסולה. אא״כ השפיל הענפים. אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו, אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא האילן, כשרה אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם סכך הסוכה. [שו״ע (רסי׳ תרכז) בדיעה ראשונה בשם יו״א]. וי״א שאם לא חבט הענפים, אפי׳ חמתו של אילן מרובה מצלתו והסוכה צלתה מרובה מחמתה, פסולה, שהרי הצל הוא מן האילן ולא מן הסוכה,

הואיל ואם נטל סכך הסוכה עדיין יש מצל האילן שכל מה שהוא תחת האילן כאילו איננו ונמצא הסוכה חמותה מרובה מצלתה. (מיהו אם ענפי האילן אינן מצלים כנגד הסכך אלא כנגד האוויר שבין הסכך הכשר, הסוכה כשרה ואין צל האילן פוסל). [שו״ע (שם) בשם יו״א בתרא]. והעיקר כדעה השנייה. ומ״מ בשעת הדחק שאין לו סוכה אחרת וגם א״י לו לתקן סוכה זו ולהכשירה יש לסמוך על סבא הראשונה. [בה״ל (ד״ה וי״א שאפי׳) אף בדעת השו״ע].

אין ענפי האילן ממש על הסוכה

כל זה כשענפי האילן הם על הסוכה ממש, אבל אם הם מצד הסוכה, אנ״פ שע״י צל האילן ממילא אין החמה מגיעה לסוכה כלל, אפילו הכי כשרה. [ביאור הלכה (שם)].

תחת חבלי כביסה

הבונה סוכה מתחת חבלי כביסה, סורגים וכדו׳, י״א שאם בצירוף האוויר שבין כל חבל וחבל והחבלים עצמם יש די״ט, יש לחוש לדעת הסוברים שהכל פסול סכך פסול שלא יושבים ולא ישינים תחתיו. ומ״מ אם מערב סכך כשר עם הסכך הפסול עב שאינו ניכר אין חשש. [מנח״י (ח״ח סי נו). ועיינ״ש שהחושש להביא הסובר שאומרים לבדו לחמיר, אין לבנות סוכה תחת חבלי כביסה (אלא שממנעם שם דס״ל שאין לחוש כי״כ להביא)]. ויש מקילים לענין חבלי כביסה, כי בדבר העומד להיות פתוח לעולם אין אומרים בו לבדו. [הגרשוזיא זצ״ל (הליכ״ש סוכות פי״ח אות ט)].

תחת חבלי כביסה שתלויים בהם בגדים

סוכה שמעליה חבלי כביסה שתלויים עליהם בגדים שרוחבם די׳ טפחים והם תלויים על חודם, אם אין עושים את הסוכה לצילתה מרובה מחמתה אין לחוש, והמחמיר תעי״ב. [מנח״י (ח״ח סי ט)]. אמנם אם מחמת הרוח הסתבכה הכביסה בחבלים והיא פרוסה ברוחב די״ט, דינו כסוכה שיש מעליה סכך פסול המבואר לעיל. [מבית לוי (ח״ב תשרי תשנ׳ג עמי כד)].

סורגים

י״א שסורגים הקבועים בחלונות ובולטים כלפי חוץ ותחתיתם מסככת מעל גבי הסוכה, יש לחוש שפסולים הסכך, שאינו דומה לחבלי כביסה, שהחבלים תשמישם דוקא ע״י ריוח שביניהם משא״כ בסורגים. [הגרשוזיא זצ״ל (הליכ״ש סוכות פי״ח אות ט)]. ועיי בשמעתא עמיקתא גליון קצ״ד]. ומ״מ אין מקום לחומרה זו אלא אם יש די׳ טפחים בצירוף הברזלים עצמם ללא צירוף האוויר שביניהם. [מקראי קדש (ח״א סי יב), וכן מטו בשם הגרשוזיא זצ״ל (הליכ״ש סוכות פי״ח הגה זר). ויש להעיר שהרבה פעמים גם לענין סורגים י״ל דדמו לחבלי כביסה כי לפעמים יושבים שם קטנים וכדו׳].

סוכה תחת תקרה / גגון

עשיית סוכה תחת תקרה

מותר לעשות סוכה תחת עץ או בית, ולהסירם אחר כך, ולא מקרי תעשה ולא מן העשוי, הואיל ואין הפסול בסכך עצמו. [רמ״א (סי תרכו סעי ג)].

סיכך על התקרה ואח״כ הסירה

אם סיכך על התקרה ואח״כ הסיר התקרה, הסכך פסול לכו״ע מפני שלא היה שם סוכה על הסכך שעל התקרה מתחלה כיון שלא היו כאן דפנות, ולכן לא מהני הסרת התקרה להכשיר הסוכה. [מ״ב (שם ס״ק יח). ועיי בשעה״צ (אות ל) בשם הפמ״ג משעיר כשסכך על התקרה בגובה עשרה ואח״כ הסיר התקרה, כיון שמתחלה היה שיעור סוכה מעל התקרה ג״כ וחל שם סוכה על הסכך. ובשם הבכור״ש כתי דאפי׳ היה רק חלל טפח בין הסכך להתקרה ואח״כ הסיר התקרה כשר, עיינ״ש ראייתן].

עשיית סוכה תחת תקרת הזזה

י״א שיותר לעשות סוכה תחת הגגות העשויים לפתוח ולסגור אף שהם עתה סגורים. [רמ״א (סי תרכו סעי ג)]. ויש מחמירים שיש לחשוש משום תעשה ולא מן העשוי, דכיון שעשוי צריך לפתוח ולסגור, הפתיחה אחר הנחת הסכך לא מקרי מעשה חשוב. [שעה״צ (אות כו)]. ועי״כ פתיחת וסגירת הגגון

אם סיכך כדיו רשאי לסגור ולפתוח הגגון אפילו לדעת המחמירין הנ״ל, כיון שהסוכה נעשית מתחלה בהכשר. [רמ״א (שם) ומ״ב (ס״ק יט)]. וצריך לזהר שיהיו הגגות נפתחים היטב לעמוד בגובה בשרה עם הדפנות ולא יהיו נוטין קצת על הסכך שאם יהיו נוטין קצת אף שלא יהיה שיעור גדול שתנפסל הסוכה מחמת זה מ״מ יהיה צריך לזהר שלא ישב במקום הזה שהגג משופע ומוטה על הסכך. [מ״ב (ס״ק כא)].

פתיחתו ביו״ט

אפי׳ ביו״ט מותר לסגרו ולפתחו אם יש להם צירים שסוגר ופותח בהן, ואין בזה לא משום סתירה ובנין אהל ביו״ט, ולא משום תעשה ולא מן העשוי, רק שיהיה שלא ישב תחתיהו כשהן סגורין, שאז הסוכה פסולה. [רמ״א (שם סעי ג) ומ״ב (ס״ק יט)].

קידוש ואכל כשהגגון סגור

קידש בליל סוכות והתחיל לאכול ואח״כ ראה שהגגון סגור, יאכל שוב כזית ויברך לישב בסוכה, אבל קידוש א״צ לברך שנית, ואפי׳ זמן לא יברך עוד הפעם. [מ״ב (סי תרלט ס״ק מוח)].

הכשרת הסכך שתניחו בפסול

אם הניח הסכך בפסול צריך לנענע על הסכך, דהיינו שיגביה כל עץ לבדו ויחזור ויניחנו לשם צל ושוב יגביה עץ חבירו ויניחו, וכן כולם. [שו״ע (סי תרכו סעי ג) ומ״ב (שם ס״ק יג וס״ק יח)]. ולא דוקא כל עץ לבדו אלא יכול להגביה אף כמה ענפים ביחד. [הגרנייק זצ״ל (ארחות רבנו ח״ב עמי רד) והגרשוזיא זצ״ל (אשרי האיש ח״ג פכ״ה אות כ)].

גובה הגבחת הסכך

כשהגביה הסכך ע״מ להכשירו די להגביהו מעט. [הגר״ז (סי תרכט אות כ)]. ויש מי שאומר שצריך להגביהו טפח. [הגרניק זצ״ל (חוט שני סוכות עמי קצה)]. והעיקר כדעה הראשונה. [כן משמע מסתמית המ״ב הנ״ל. וכן פסק הגרשוזיא זצ״ל (אשרי האיש ח״ג פכ״ה אות כו)].

הגבחת הענפים כל צד בנפרד

י״א שמעולם להגביה קודם צד א׳ מהענף ואח״כ הצד הב׳. [הגרניק זצ״ל (שם עמי קצה)]. וי״א שצריך להגביה כל ענף כולו כא׳. [כן מצדד הגרנייק זצ״ל (ארחות רבנו ח״ב עמי רד)], וכן הדין אף בסכך העשוי כמקשה א׳ [כגון מחצלת]. [הגרשוזיא זצ״ל (שם אות כו)].

ישיבה תחת גג או אהל בתוך הסוכה

תחת גג או מיטה בתוך הסוכה

צריך לישב באוויר הסוכה. [רמ״א (רסי׳ תרכז)]. ועל כן היטהב או יין תחת מיטה וכדו׳ בסוכה, אם היא גבוהה ל׳ טפחים, לא יצא, שע״י שיש תחת המיטה אוויר אין חשש כאהל ומפסיק בינו לבין הסוכה, ואפי׳ דפנות המטה קצרות מאוד שאין להם אפי׳ רוחב טפח מ״מ שם אהל עליה. [שו״ע (שם) ומ״ב (ס״ק ג)]. וגי״ט מודדים מן הארץ עד תחתית המטה. [מ״ב (ס״ק ג)]. ואנ״ע, שהמטה בכללה גבוהה י״ט אם אין באויר י״ט יכול לצאת שם יד״ח. [שעה״צ (אות ג)].

פריסת סדין לנוי תחת הסכך

פירס סדין תחת הסכך לנוי, אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג, כשרה. [שו״ע (סעי ד)]. כי בטל הוא לגבי הסכך ומותר אפי׳ לישב תחתיו. [מ״ב (ס״ק ו)]. ואם הוא רחוק די״ט מהגג הסוכה פסולה (אם יש בו שיעור די״ט שהוא שיעור שפוסל). [מ״ב (ס״ק יב)].

פריסת סדין שאינו לנוי

אם פירס סדין שאינו לנוי אפי׳ אינו מופלג מן הסכך טפח, פסולה. [שו״ע (שם) ומ״ב].

פריסת סדין לנוי ולהגן

אם פירס סדין לנוי ולהגן על הסוכה י״א שהסוכה פסולה. [מקור חיים (סי תרכט סעי ט)].

קישויו סוכה

אם עיטר הסוכה בקישוטים שרוחבם די׳ טפחים והם עשויים מדבר שאין מסככין בו, כגון שתלה תחת הסכך כולו מיני אוכלים וכלים נאים כדי לנאותה, אם הם תוך ארבעה בטלין הם לסכך, ואם לאו הם בכלל סכך פסול. [רמ״א (סי תרכו סעי ד) ומ״ב (ס״ק ט)]. ואפי׳ אם אותן הנויין חמתן מרובה מצילתן ג״כ אסור. ויש שמקילין באופן זה. [ועיי במ״ב (ס״ק יא) דאפי׳ אם אותו הנויין חמתן מרובה מצילתן ג״כ אסור ויש שמקילין בשהיה חמתן מרובה מצילתן].

להמנע מותלית קישוטים נמוכים

יש לזהר מלתלות שום נוי סוכה רק בפחות מד"ט מהסכך. [רמ"א (שם סעי' ז)]. ואף דמדינא אין לאסור רק ברוחב ד"ט, מ"מ יש לזהר לתחלה אפי' אינו רחב ד"ט שיש לחוש שמא יעשה נוי הרבה עד שיהא בהן שיעור זה וישב תחתיו, וע"כ אין לתלות דברים שפסול לסכך בהן כגון פירות או כלים וכדו' אפי' לנוי אלא בתוך ד"ט לסכך. ומי"מ מנורות בסוכה שנגד השלחן א"צ להחמיר שהיו בתוך ד"ט (ויותר טוב להרחיק מן הסכך משום חשש סכנה). [מ"ב (ס"ק ט)]. וכן הדין בשאר קישוטים שרגילין לתלותן מעל השלחן. [שע"ח (אות כא)].

אכילה בסוכה

הכוונה בשעת הישיבה

יכוין בישיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן מן השרב והשמש. וכל זה לצאת ידי המצוה תקונה הא דיעבד יוצא כל שכין לצאת לבד. [מ"ב (ס"י תרכ"ה ס"ק א)]. ולמעשה אף אם לא כוון כלל לצאת ידי חובה בדיעבד יצא. [עי' מ"ב (ס"י ס' ס"ק יב) בשם החי"א].

אכילת ארעי מחוץ לסוכה

מותר לאכול אכילת עראי (עד כביצה לחם) חוץ לסוכה.. ומותר לשתות מים ויין ולאכול פירות ואפי' קבע עליהן חוץ לסוכה, וכן בשר ודגים וכדו' שרי. [שו"ע (ס"י תרל"ט סעי' ב)]. ומי"מ נכון להימנע מלאכול בשר ודגים וגבינה ולשתות יין בקביעות מחוץ לסוכה (והיינו שאוכל אף שנתה בחבורה או שאוכל שיעור קביעות). [מ"ב (ס"ק טו ויג)]. והמחמיר ע"י"ע שלא לאכול או לשתות כלל חוץ לסוכה, הרי זה משובח. [שו"ע (שם) ומ"ב (ס"ק יד)].

אכילת מיני הדג

תבשיל העשוי מה' המינים, אם קובע עליו חשיב קבע וחיוב בסוכה. [שו"ע (שם)]. וקביעות פירושו שאוכל בחבורה, או שאוכל שיעור חשוב שקובע סעודתו בזה, ולא די שאיכל מעט יותר מכביצה כמו בפת. [מ"ב (ס"ק טו) אליבא דהשו"ע]. וי"א שיותר מכביצה מעט הוא קביעות וחיוב בסוכה, (ולענין לברך לישב בסוכה עיין לקמן). [מ"ב (ס"ק טו)].

אכילת פירות מוכדי אכילת פרס

י"א שאם אוכל פת יותר מכביצה במשך זמן ארוך יותר מוכדי אכילת פרס פטור מהסוכה (ולענין שיעור אכילת פרס עיי' משי"כ בהלכות יוה"כ). [בכוריי"ט (ס"ק יג) ושיעורי תורה (ס"י ג ס"ק יט)]. ואם לא היה בדעתו לאכול כביצה כדא"פ ונמלך לאחר שאכל מקצת לאכול עוד עד שיעור יותר מכביצה בכא"פ, אין אכילה זו נחשבת אכילת קבע, אף שלמעשה אכל בתוך כדא"פ, ואינה חייבת בסוכה. [אלף למטה (ס"י תרכ"ה ס"ק פז) ושבת הלוי (ח"א סי' מה על ס"י תרל"ט)]. וי"א שאסור לאכול כל כזית מתוך הכביצה בתוך כדא"פ. [ראשית בכורים (הובא בשיעורי תורה ס"י ג ס"ק יט) והגרשו"א זצ"ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות כז)]. ואין לאכול כדי שביעה כששוחה באכילתו יותר מכדא"פ (ואף כשיאנו אוכל כל כזית בכדא"פ). [הגרשו"א זצ"ל (מנח"ש תני"ח ושי"כ פ"ב ע"ב הגה' דז)]. ויש מחמירים עוד, שלא נאמר שיעור זמן של כא"פ לענין אכילה חוץ לסוכה, ואסור לאכול מחוץ לסוכה אף אם שוחה באכילתו יותר משיעור זה. [הגרשו"ק זצ"ל (חכמת שלמה ס"י תרל"ט סעי' ז)].

שתיית משקים

מותר לשתות מים ושאר משקים חוץ לסוכה, והמחמיר ע"י"ע שלא לשתות חוץ לסוכה אפי' מים, הרי זה משובח. [שו"ע (ס"י תרל"ט סעי' ב)]. ואפי' שותה יין בקבע א"צ סוכה. [רמ"א (ס"י תרל"ט סעי' ב)]. ויש מפקפקים בזה וסוברים שאם שותה יין בקביעות חייב בסוכה, ובפרט בני חבורה שקבעו לשתות יין בודאי הוא קבע גמור. ומי"מ אין לברך לישב בסוכה. [מ"ב (ס"ק יג)].

שינה

ישנים בסוכה כל שבעה, ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי. [שו"ע (ס"י תרל"ט סעי' ב)]. מי שנאסר וישן חוץ לסוכה מיד שקיץ צריך לילך לסוכה. [מ"ב (ס"ק יא)]. ויש מקומות שנהגו להקל לענין שינה בסוכה. [עי' ברמ"א ומ"ב (שם) בטעם הדבר].

להעיר מי שמתנמנם מחוץ לסוכה

מי שמתנמנם מחוץ לסוכה כגון בבית הכנסת וכדו', אין להקיצו כי אנוס הוא בדבר. [הגרשו"א זצ"ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות זז)]. או כי באופן זה הוא כעין תדורו שדרך להתנמנם מחוץ לביתו בשאר ימות השנה. [הגרניק זצ"ל (חוט שני סוכות עמי' רלט)]. ויש מי שמחייב להקיצו. [בן איש חי (שנה א' פר' האיזני אות ב)]. ונראה עיקר כדעה הראשונה.

להוציא אדם ישן מהסוכה

אין להוציא אדם מהסוכה (כגון מפאת חוסר מקום) בעודו ישן. ומי"מ במקום צורך גדול יש להקל (אולם אין לאדם ללכת לישון במקום שידוע שיוציאוהו באמצע שינה). [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש תפלה מלואים ס"י יב ושם בהגה' 11)].

ברכת לישב בסוכה

בשעת האכילה

מברכים על הסוכה רק בשעת אכילה (ולענין שתייה עיי' לעיל). [שו"ע (ס"י תרל"ט סעי' ח)]. ואפי' אם יושבים בסוכה קודם אכילה שעה, אינם מברכים כי הברכה שמברכים אח"כ על האכילה היא פוטרת הכל. ומי"מ (ע"מ לצאת דעת הסוברים שמברכים אף בלא אכילה) נכון שלא לישב בלי ברכה אלא תיכף יברך על דבר שהוא מחמשת המינים ויאכל ממנו מעט יותר מכביצה ויברך לישב בסוכה. [מ"ב (ס"ק מז)].

אוכל כביצה פת

האוכל כביצה פת מברך לישב בסוכה. [מ"ב (שם ס"ק טו-טז)]. וי"א שאפילו אוכל כביצה פת שלא בתוך שיעור של כדי אכילת פרס יכול לברך לישב בסוכה. [הגרניק זצ"ל (חוט שני סוכות עמי' רמה) וטעמו כי יש לצרף דעת הסוברים שלא צריכים שיעור כדי אכ"פ לענין מצות ישיבת הסוכה (כבי"ט)]. ודעת הסוברים שמברכים על הישיבה בסוכה אף ללא אכילה, [על חמשת המינים על כביצה מחמשת המינים אינו מברך (ומי"מ דעת המ"ב שצריך סוכה כני"ל)]. אלא שלמעשה המנהג לברך, ואעפ"כ רצוי שלא לצאת מיד אחר אכילתו, רק לשבת זמן מה, ויכוון בשעת ברכתו על האכילה ועל הישיבה שאחר זה. [מ"ב (ס"ק טז)].

בסעודת בוקר ובקידוש במקום סעודה

האוכל פת הבאה בכיסנין בשחרית, כמו שנוהגים בכל ימות השנה, אע"פ שאינו אוכל שיעור שדרך בני"א לקבוע עליו סעודה, מי"מ נהגו לברך לישב בסוכה, שהרי הוא קובע סעודתו עליו. וכן האוכל כביצה מחמשת המינים בשבת או יו"ט בבוקר כשמקדש ואוכל פת כיסנין (אע"פ שאין דעתו לאכול עתה סעודת פת), יכול לברך. [מ"ב (שם)].

יצא אכילת פת

אם בירך פ"א בשעת אכילה ולא יצא מסוכתו לעשות עסקיו, ואף אם יצא מסוכתו רק שהיה דעתו לחזור מיד, א"צ לברך שנית לישב בסוכה, אפילו אם אוכל סעודה שניה, כיון שמצוה אחת היא. [מ"ב (ס"ק מז)]. ואם יצא לעשות עסקיו או לביהכ"נ להתפלל צריך לברך בשעת אכילה שניה. [מ"ב (שם)].

הולך לסוכת חברו

ההולך באמצע סעודתו לסוכת חברו, י"א שאפי' אם היה בדעתו בשעת ברכה שילך באמצע הסעודה לשם ולשוב אח"כ מיד, צריך לברך שם לישב בסוכה, הדליכה הוא הפסק, וע"כ אם רוצה לאכול בסוכה זו דבר שאסור לאכול חוץ לסוכה צריך לברך שם לישב בסוכה. וי"א שהליכה לא היא הפסק אם היה בדעתו, וספק ברכות להקל. [מ"ב (ס"י תרל"ט ס"ק מח)]. ויש מי שאומר שאף אם לא היתה דעתו ללכת לסוכת חברו א"צ לברך. וע"כ לכתחלה יבין כדאי לצאת באמצע סעודה. [שע"ח (אות דז)]. וע"מ לצאת כל הדעות נכון לכוון לפטור ישיבתו בסוכה זו ולברך בהמי"ז קודם שיוצא מסוכתו. [גא"מ (ארו"ח ח"ד סי' כא אות ה)].

גמר סעודתו

מי שגמר סעודתו והולך לסעודת חברו מברך אף אם לא הסיח דעתו מהישיבה הראשונה. [משמעות המ"ב (שם) שע"ח (אותיות צא וצד)].

הולך לסוכה בעיר אחרת

י"א שההולך לסוכת חברו בעיר אחרת צריך לברך שנית לישב בסוכה (אף אם כוון ללכת לשם בשעת ברכה), כי הדבר נחשב הפסק. אבל משכונה לשכונה באותה עיר אינו מברך. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש סוכות פ"ט הגה' כד והגה' 88)]. וי"א שאינו מברך אף כשנוסע מעיר לעיר. [הגרשו"א זצ"ל (קובץ צהר ח"י"א עמי' קעה)].

שכח לברך

אם שכח לברך לישב בסוכה עד שהתחיל לאכול יברך אח"כ על מה שרוצה לאכול ואפי' אכל כבר ויברך בהמי"ז יכול לברך שגם הישיבה היא מצוה כי מאכילה ואילך כ"ז שיושב הוא הכל קביעות אי' ומי"מ כל שעדיין לא בירך בהמי"ז יברך ויאכל מעט. [מ"ב (שם ס"ק מח)].

פטור מצטער

מצטער פטור מן הסוכה. [שו"ע (תרמ' סעי' ד)]. ופטור זה הוא דוקא כשהסוכה עצמה גורמת לו צער ובצאתו ממנה ינצל מצער. [בני"א (אות ב), מ"א (ס"ק ז), דלא כט"ז (ס"ק ח) הסובר שהמצטער אפי' שלא מחמת הסוכה פטור ממנה]. וכגון שמצטער מפני הגשמים, מפני השרב, או מפני יתושים. ואפי' הוא האדם מצטער בכך אלא שהמאכל מתקלקל בכך. [מ"ב (ס"י תרל"ט ס"ק לא)].

בלילה הראשון

דעת השו"ע (ס"י תרל"ט סעי' א) שאף בלילה הראשון נאמר פטור מצטער. אולם דעת הרמ"א (שם) שמצטער לא נפטר מאכילת כזית פת בלילה הראשון. ועל כן אפילו אם ירדו גשמים עליו לאכול כזית פת בסוכה. ומן הנכון שאיכל יותר מכביצה לצאת גם דעת הסוברים שלצאת ידי מצות עשה צריך כביצה לחם. [המ"ב (שם) ס"ק כב)].

אין רכבם של אנשינו להצטער בדבר זה

מצטער פטור דוקא כשמצטער ע"י דבר שדרך בני"א להצטער בו. ואם הוא מאניני הדעת וכל אנני הדעת מצטערים בזה, פטור. [רמ"א (ס"י תרמ' סעי' ד) ומ"ב (ס"ק כח)]. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון פ' בגדרי בטלה דעתו].

שינה בסוכה כשהאשה דואגת

אם אשה דואגת כשבעלה נמצא בסוכה (לפי הנהגים החמיר לישון בסוכה אפילו ללא האשה, עיי' ברמ"א ריש ס"י תרל"ט ובמ"ב שם), אם בעלה מצטער מחמת זה, פטור הוא מהסוכה. [הגרניק זצ"ל (חוט שני סוכות פ"ב ס"ק ד)]. אולם דעת הרמ"א זצ"ל (חשו"ק חמד סוכה כה. עמי' קט) שאין בעלה פטור מלישון בסוכה לפי שאינו מצטער מחמת הסוכה, אך כשהיא נמצאת בצירים דינה כחולה ובעלה פטור מן הסוכה כדון משמשי חולה, עיי' ב. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קצ"ו].

יש לו אורחים בסוכתו ורוצה ללכת לישון

מי שיש לו אורחים ורוצה ללכת לישון, ואין בידו להוציאם משם, בכלל מצטער הוא שפטור מן הסוכה, דזה דומה לדין זבובים המצערים אותו שפטור מן הסוכה. [הגרשו"א זצ"ל (ספר הסוכה פסקים והערות אות כט) והגרניק זצ"ל (חוט שני סוכות פ"ב ס"ק ד)]. אולם דעת הגרשו"א זצ"ל (זמן שמחנתו פ"ג אות א) החמיר בכה"ג].

ללכת לסוכת חברו

המצטער בסוכתו, ובסוכת חברו לא יהיה לו צער (כגון שאין בסוכתו אור ובסוכת חברו יש), אם הדבר כפוף בטורח גדול אינו חייב ללכת אליו. [רמ"א (ס"י תרמ' סעי' ד)].

פסקו הגשמים באמצע הלילה

ירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית, ופסקו הגשמים, אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה, עד שיעור משנתו. [שו"ע ורמ"א (ס"י תרל"ט סעי' ז)]. וא"צ להקיצו וגם אין מחויב למסור שנתו לאחרים שיקיצוהו כשיאור היום. [מ"ב (ס"ק מג)].

יושב בביתו או חולה קורונה

היושב בביתו או חולה קורונה (אפילו מרגיש טוב) שאין בידו לשבת בסוכה מבודדת פטור מהמצוה ורשאי לישון, לאכול ולשתות מחוץ לסוכה. [אנ"פ שאינו בכלל מצטער שפטור מהסוכה, אלא אריא רביעי עליה, מי"מ י"ל שבאופן שאין בידו לשבת בסוכה מבודדת הוא בכלל חולה שפטור מהסוכה כמ"ש בס"י תר"מ (סעי' ט) וביאר המ"ב (ס"ק ז) דהיינו משום דכתבית תשבו כעין תדורו ואם היה לו זה החולי כל השנה לא היה יושב בביתו דוקא אלא היה הולך למקום שנקל לו לחלו, עיי' ב. וי"ל דהיא בני"ד שמחמת החולי עליו להיות במקום לישון מסכך אחרים (ואם אינו מרגיש בטוב דהיא דפטור כדון חולה). ועוד י"ל דכבה"ג לעירו לקיים מ"ע והכא ואע"פ שבמ"ב (שם ס"ק ח) מבואר שאכילה מחוץ לסוכה היא אסור ולא ביטול עשה בלבד וא"כ י"ל שעליו למעט לאכול רק מה שזקוק ממנו. מי"מ כל שהוא אנוס על המצוה י"ל דאין כאן איסור וכמו שמצינו בפוסקים בס"י י"ג, וא"כ רשאי לאכול כ"ז שהוא אנוס, עיי' בבח"ל (ס"י ס' ד"ה ואף). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קצ"ו].

חובתו להתפנות למלונית קורונה

חולה קורונה השוהה בביתו אינו חייב להתפנות למלונית קורונה שיש בה סוכה ע"מ לקיים המצוה. [לא מבטיח טעם הראשון שכתבנו לעיל דפטור הוא על המצוה שאינו מחויב ללכת למלונית דהרי מי שיש לו פטור מהסוכה אינו מחויב להחמיר לאכול בסוכה (עיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רפ"א), אלא אף לטעם השני דאנוס הוא מ"מ פטור דהרי מבואר במ"א (ס"י יג ס"ק ח) שא"צ ללכת מחוץ לעירו לקיים מ"ע והכא עדיף טפי כי התם מיירי כשעובר על איסור ואפ"ה פטור מטרחה כזו ק"ו בני"ד שמחמת אנוס אינו עובר כלל כמבואר לעיל, וכעין זה מבואר בבח"ל (ס"י ס' ד"ה ואף)]. ומי"מ אם מחמיר על עצמו מברב שכר. [נעי' בחי"מ (כלל קמו' אות א) שאע"פ שמצטער הפטור מהסוכה אינו רשאי להחמיר ע"י"ע כמבואר ברמ"א (ס"י תרל"ט סעי' ז) מי"מ צער התלוי בגופו, כגון ללכת לסוכת חברו אם רוצה יכול להחמיר ע"י"ע, וכן פסק במ"ב (ס"י תרמ' ס"ק כב) ושע"ח (שם)]. וכן הוא לפי טעם השני דאנוס הוא שאם מחמיר ע"י"ע הרי זה משובח].

הולכי דרכים

הולכי דרכים ביום, פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה. הולכי דרכים בלילה, פטורין מן הסוכה בלילה והחייבין ביום. הולכי דרכים ביום ויחיבין בלילה. פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. [שו"ע (ס"י תרמ' סעי' ח)]. ופטורין מלמנות סוכה וא"צ להתמין מלאכול עד שיגיעו לסוכה, אם לא שיזדמן לפניו סוכה בעת האוכל בלי טורח. [מ"ב (ס"ק מ' וס"ק מב)]. ויעיין ברמ"א שכת' דאף כשהולכי דרכים חייבים אינם חייבים אלא כשיוכלו למצוא סוכה, אבל אם אינם מוצאים סוכה יוכל לילך לדרכו, אף שלא ישבו בה לא יום ולא לילה, כשאר ימות השנה שאינו מניח דרכו משום ביתו].

לצאת לטיול למקום שאין סוכה

י"א שאסור לצאת לטיול למקום לא תהיה לו סוכה כיון שמכניס עצמו להיות פטור מלאכול בסוכה. [גא"מ (ח"י ס"י צז)]. וי"א דמי שיש לו איהו צורך לצאת לטיול, א"א להחמיר עליו, ומי"מ כשאין צורך אינו ראוי לעשות כן. וכן עיקר. [הגרשו"א זצ"ל (אשרי האישי כפ"י אות לה) והגרניק זצ"ל (חוט שני סוכות פ"ב ס"ק ט)]. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רפ"א].

